

KAPSAM VE YÖNTEM

Ülke ekonomisinde büyümenin finansmanında önemli bir faktör olan banka kredilerinin eğilimlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla, Bankamız tarafından üç aylık dönemleri kapsayacak şekilde Banka Kredileri Eğilim Anketi hazırlanmıştır.

Bu anket ile, kredi arzını etkileyen koşullarda gerçekleşmiş ve gerçekleşmesi beklenen değişimler, bu değişimlerde rolü olduğu düşünülen faktörler ve kredi talebinin izlenmesi hedeflenmektedir.

Anket, sektör toplam kredilerinin yaklaşık olarak yüzde 80'ini sağlayan ve toplam içinde en yüksek paya sahip ilk 15 bankaya gönderilmektedir. Bu bankaların 1'i kamu, 9'u özel, 5'i ise yabancı sermayeli bankadır. Ankete ilişkin veriler, üç aylık dönemi takip eden ayın 20'sine kadar bankalardan alınmakta ve o ayın sonuna kadar değerlendirilmesi yapılmaktadır. Anket sonuçları, değerlendirmeyi takip eden ay içerisinde "<http://www.tcmb.gov.tr>" adresinde Veriler - Anketler - Banka Kredileri Eğilim Anketi başlığı altında yayınlanmaktadır. Anketin ilk uygulaması Nisan-Haziran 2004 döneminde gerçekleştirilmiştir.

Başlıca iki ana bölümden oluşan anket, toplam 21 soru içermektedir. Birinci bölümde, İşletmelerle İlgili Kredilere ilişkin 7 soru bulunmaktadır. İkinci bölüm, Bireysel Kredilere yönelik 13 sorudan oluşmaktadır. Ayrıca, bankalardan, "banka kredilerinin gidişatı" açısından önemli buldukları, ancak ankette sorgulanmayan konular varsa belirtmeleri istenmektedir. Sorular, işletmelere ve tüketicilere kullanılan banka kredilerine yönelik talebin geçen üç aydaki eğilimini ve gelecek üç ay için beklenen yönünü ve vade yapısını belirlemeye yönelik olduğu kadar, piyasa şartları ve mevcut ekonomik koşullarla bağlantılı olarak, bankaların kredi kabul ve onay standartları ile uyguladıkları koşul ve kuralların değişim yönünü de görmeye uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.

Anketin her iki bölümünde de, Kredi Standartlarının, Kredi Koşul ve Kurallarının ve Kredi Talebinin geçmiş üç aydaki değişim yönü sorulduktan sonra, bu değişimi etkileyen faktörlerin önem derecesi sorgulanmaktadır. Faktörlerin etkisi, en az ve en çok arasındaki 5 derece ile ölçülmektedir. Örneğin, herhangi bir faktörün, kredi talebini çok azaltıcı, biraz azaltıcı, aynı kalmasını sağlayıcı, biraz artırıcı veya çok artırıcı seçeneklerinden hangisine uygun olduğu, ya da, diğer bir faktörün, kredi koşul ve kurallarını çok sıkılaştırıcı, biraz sıkılaştırıcı, aynı kalmasını sağlayıcı, biraz gevşetici veya çok gevşetici seçeneklerinden hangisiyle ifade edilebilecek etki yaptığı sorulmaktadır. Faktörlerin irdelenmesinin ardından, gelecek üç ay için, kredi standartları ile kredi talebinin kredi tür ve vadeleri itibarıyla beklenen değişim yönüne ilişkin sorular sorulmaktadır.

Kredi standartlarının değişim yönünü etkileyen faktörler olarak, Fon Maliyetleri ve Bilanço Kısıtlamaları ile Rekabet Baskısı ana başlıkları altındaki unsurlar sorgulanmakta, kredi limitlerinin onaylanmasında geçerli olan kredi koşul ve kurallarını oluşturan Fiyat, Masraf ve Komisyonlar, Teminat İhtiyacı, Vade ve Diğer Özel Koşulların değişim yönü irdelenmekte ve kredi talebi ile ilgili olarak, Finansman İhtiyaçları, Alternatif Finansman Kullanımı ve Krediler üzerindeki Vergi ve Benzeri Yüklerin talebin değişim yönünü belirlemekteki önem derecesinin bildirilmesi istenmektedir.

Bankalardan alınan cevapların anket sonuçlarına yansıtılmasında, ağırlıklandırmaya gidilmiştir. Belli bir kredi türü için bir bankaya verilen ağırlık, o bankanın ilgili kredi türünden açtığı kredi tutarının ilgili kredi türünün toplam tutarı içindeki yüzde payıdır. Ankete katılan bankalardan İşletmelerle İlgili Kredi açan 15 banka, Konut ve Taşıt Kredileri açan 14 banka, Diğer Bireysel Kredi açan 15 banka bulunmaktadır. Böylelikle, kredi türüne göre piyasa payı daha büyük olan bankanın yanıtlarının piyasa koşullarını belirleyici etkisinin anket sonuçlarına yansıtılması hedeflenmiştir. İşletmelerle İlgili Krediler, işletme kredileri toplamı üzerinden ağırlıklandırılırken, Bireysel Krediler, Toplam, Konut, Otomobil ve Diğer şeklinde ayrı ayrı ağırlıklandırılmıştır. Kredi Kartları anketin ve ağırlıklandırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ağırlıklar, her anket dönemi için, bir önceki dönemin son ayına ait kredi hacmi esas alınarak güncellenmektedir.

Kredi piyasasında değişimin yönünün saptanmasında Net Değişim Yüzdesi esas alınmıştır. Net Değişim Yüzdesi, bankalarca uygulanan Kredi Standartları söz konusu olduğunda, [(Biraz Gevşetme + Çok Gevşetme) - (Biraz Sıkılaştırma+Çok Sıkılaştırma)] şeklinde, Kredi Talebi söz konusu olduğunda ise, [(Biraz Artma+Çok Artma) - (Biraz Azalma+Çok Azalma)] şeklinde hesaplanmıştır.